

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 21.12.2016
COM(2016) 825 final

2016/0413 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS

**liitu sisse toodava või liidust välja viidava sularaha kontrollimise kohta ning millega
tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1889/2005**

{SWD(2016) 470 final}

{SWD(2016) 471 final}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Käesoleva ettepaneku eesmärk on viia sularaha kontrollimise määrus kooskõlla rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase võitluse rahvusvaheliste normide ja parimate tavadega. Selles käsitletakse valdkondi, kus sularaha kontrollimise määru hindamisel leiti parandamisruumi, ja rakendatakse mitmeid meetmeid, mis on esitatud komisjoni teatises „Tegevuskava terrorismi rahastamise vastase võitluse tõhustamiseks“¹.

Esimene sularaha kontrollimise määrus võeti vastu 2005. aastal². Kõnealuse määru täiendati rahapesuvastase direktiivi³ sätteid, nähes ette kontrollisüsteemi, mida kohaldatakse selliste füüsiliste isikute liitu sisenemisel või sealt lahkumisel, kes omasid vääringuid või vabalt kaubeldavaid esitaja maksevahendeid vähemalt 10 000 euro väärtuses. Määru rakendati ELi tasandil rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase võitluse rahvusvahelisi standardeid, eelkõige rahapesuvastase töökonna soovitusi sularaha liikumise kontrollimise kohta.

Hinnang selle kohta, mil määral on esimese sularaha kontrollimise määru eesmärgid saavutatud, liikmesriikidelt saadud teave ja rahvusvaheliste standardite areng sularaha piiriülese liikumise valdkonnas viisid komisjoni järeldusele, et kuigi määru üldine tulemuslikkus on hea, on siiski probleeme mitmes valdkonnas, mida tuleks määru toimimise parandamiseks tugevdada.

Käesoleva ettepaneku eesmärk on eelkõige tegelda järgmiste valdkondadega:

1. Sularaha piiriülese liikumise puudulik kaetus

Praeguses sularaha kontrollimise määru on nõutud, et füüsilised isikud, kellel on ELi sisenedes või sealt lahkudes kaasas 10 000 eurot või enam, peavad tegema vastava deklaratsiooni. Seevastu ei ole ette nähtud summasid sularaha puhul, mis on saadetud posti, veose või kulleriga. Ametiasutused on andnud teada, et kurjategijad kasutavad selliseid saadetisi raha saatmiseks või vastuvõtmiseks, et vältida sularaha kontrollimise määru ette nähtud deklaratsiooni täitmise kohustust.

2. Probleemid teabe vahetamisega ametiasutuste vahel

Praeguses sularaha kontrollimise määru nõutakse ainult seda, et pädevad asutused teeksid deklaratsiooni andmed kättesaadavaks selle liikmesriigi rahapesu andmebüroole, kus see on saadud. Seda suhteliselt passiivset nõuet saab täita, tehes täidetud deklaratsioonivormid rahapesu andmebüroole kontrollimiseks kättesaadavaks. See ei ole siiski piisav, kuna teave tuleks kiiresti edastada rahapesu andmebüroole, et neil oleks võimalik seda analüüsida. Deklaratsiooni andmeid võib vahetada teiste liikmesriikide pädevate asutustega ainult siis, kui on märke ebaseaduslikust tegevusest, ning isegi sel juhul on see vabatahtlik. See on põhjustanud määru ebaühtlase rakendamise ja vähese süstemaatilise andmete jagamise.

3. Pädevatel asutustel on võimatu ajutiselt kinni pidada künnisest madalamaid summasid

¹ COM(2016) 50 (final).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2005. aasta määrus (EÜ) nr 1889/2005 ühendusse sisse toodava või ühendusest välja viidava sularaha kontrollimise kohta (ELT L 309, 25.11.2005, lk 9).

³ Lisada viide.

Praegune sularaha kontrollimise määrus ei võimalda ametiasutustel sularaha ajutiselt kinni pidada, kui nad avastavad künnisest madalamate summade liikumise, mille puhul on märke ebaseaduslikust tegevusest.

4. Sularaha määratluse puudulikkus

Rahvusvaheliste standardite kohaselt on sularaha määratletud kui maksevahendina ringluses olevad vääringud või vabalt kaubeldavad esitaja maksevahendid. Siiski on välja toodud juhtumeid, kus kurjategijad liigutavad märkimisväärses koguses selliseid kõrge likviidsusega kaupasid nagu kuld, et ei oleks vaja esitada deklaratsiooni. Standardtollideklaratsioonis ei käsitleta seda küsimust piisavalt, kuna see ei hõlma üksikasju, näiteks seoses sularaha majandusliku päritolu või eesmärgiga, ja seda alati ei nõuta. Samuti on oluline arvesse võtta kuritegevuse kiiret muutumist ning küberkuritegevuse, internetipettuste ja ebaseaduslike veebipõhiste kauplemiskohtade laiemat levikut, millele aitab kaasa e-raha turu teke ja sellega seotud tooted, mis eelkõige puudutavad ettemaksuga maksevahendeid. Sularaha määratluse laiendamine, et hõlmata kõnealused makseviisid, on vajalik selleks, et kaotada õiguslik lünk, millest on märku andnud õiguskaitseasutused⁴.

5. Liikmesriikide erinevad karistused deklareerimata jätmise eest

Karistused deklaratsiooni esitamata jätmise eest on liikmesriikides väga erinevad. Mõnedes liikmesriikides on väga madalad trahvid, mis ei pruugi olla hoiatavad, samas kui teiste liikmesriikide karistuste ranguse puhul võib automaatselt eeldada, et sularaha deklareerimata jätmine on tõend õigusrikkumise kohta (mida ei ole veel kindlaks tehtud ning mille suhtes peaks toimuma eraldi uurimine). Praeguses sularaha kontrollimise määrukes on nõutud, et liikmesriigid teatavad komisjonile määruke jõustumise ajal kehtivatest karistustest, kuid mitte hiljem toimunud muutustest.

6. Liikmesriigiti erinev rakendamine

Praeguse sularaha kontrollimise määruke kohaselt kasutab enamik liikmesriike vabatahtlikult sama deklaratsiooni vormi, kuid see ei ole kohustuslik. Liikmesriigid edastavad komisjonile ka statistilisi andmeid, kuid andmete esitamine ega nende detailsusaste ei ole määratletud, mis võib põhjustada probleeme järjekindla rakendamise tagamisel ja tõhususe hindamisel.

Samuti tuleks suurendada reisijate teadlikkust oma kohustuste kohta. Seda saavad kõige paremini teha liikmesriigid, võttes arvesse konkreetseid vajadusi ja olukorda. Komisjon kaalub, kuidas seda eesmärki kõige paremini saavutada, ning teeb selles küsimuses koostööd liikmesriikide ekspertidega, olles ühtlasi valmis aitama liikmesriike sobivate materjalide väljatöötamisel.

• **Kooskõla poliitikavaldkonnas kehtivate sätetega**

Käesolevat ettepanekut tuleks vaadelda rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase võitluse ELi ja rahvusvahelises raamistikus.

Rahapesuvastane töökond annab rahvusvahelisel tasandil, kus liitu esindab komisjon, maksujurisdiktsioonidele soovitusi rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu võitlemiseks. Kõnealused soovitusel ei ole küll vahetult kohaldatavad õigusaktid, kuid siiski üsna kaalukad. Töökonna liikmete hinnanguid üksteise vastavuse kohta jälgitakse tähelepanelikult ning neil

⁴ Vt Europoli aruanne „Why cash is still king“, mis on kättesaadav aadressil: <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/cash-still-king-criminals-prefer-cash-for-money-laundering>

on suur mõju mainele. Rahapesuvastase töökonna soovitus nr 32 käsitleb sularaha piiriülest liikumist.

ELi tasandil on võetud vastu mitmeid õigusakte, et luua tõhus raamistik rahapesu ja terrorismi rahastamise vastaseks võitluseks. Kõnealused õigusaktid on järgmised:

- neljas rahapesuvastane direktiiv,⁵ mis hõlmab enamikku töökonna soovitustest;
- määrus (EÜ) nr 1781/2006 raha ülekandmisel edastatava maksjaga seotud teabe kohta,⁶ millega rakendatakse rahapesuvastase töökonna VII erisoovitust elektrooniliste rahaülekannete kohta;
- direktiiv 2007/64/EÜ makseteenuste kohta siseturul⁷ (makseteenuste direktiiv), millega koostöös rahapesuvastase direktiiviga rakendatakse rahapesuvastase töökonna VI erisoovitust alternatiivsete rahaülekannete kohta;
- määrus (EÜ) nr 2580/2001 teatavate isikute ja üksuste vastu suunatud eripiirangute kohta terrorismivastaseks võitluseks,⁸ mis koos määrusega (EÜ) nr 881/2002,⁹ millega rakendatakse ÜRO Al-Qaida ja Talibani vastu suunatud piiranguid, rakendab osa rahapesuvastase töökonna III erisoovitusest terroristide varade külmutamise kohta.

Võitluses rahapesu ja terrorismi rahastamisega lähtutakse üldiselt järgmisest:

- rahapesuvastases direktiivis sätestatakse eeskirjade raamistik ametliku finantssektori jaoks; ning
- sularaha kontrollimise määrusega kehtestatakse täiendav eeskirjade raamistik, et kaitsta liitu välispiiriüleste sularaha ülekannete eest, mida teostavad rahapesijad ja terrorismi rahastajad, kes üritavad vältida ametliku finantssüsteemi kontrolli.

• **Kooskõla liidu muude poliitikavaldkondadega**

Ettepanek on kooskõlas liidu muude poliitikavaldkondadega ja aitab kaasa eelkõige järgmistele:

- „Euroopa julgeoleku tegevuskava“,¹⁰ milles rõhutatakse terrorismi ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse olulisust ning toonitatakse pädevate asutuste, eelkõige rahapesu andmehäire, vahelise teabevahetuse tähtsust;
- „Tegevuskava terrorismi rahastamise vastase võitluse tugevdamiseks“, milles on loetletud mitmed poliitilised ja seadusandlikud algatused (sealhulgas käesolev ettepanek), mida tuleks käsitada tervikliku lähenemisviisi osana selles valdkonnas; ning
- komisjoni ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviks terrorismivastase võitluse kohta, millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/475/JSK terrorismivastase võitluse kohta,¹¹ mis sisaldab sätteid kriminaalkaristuste kohta isikute või üksuste puhul, kes pakuvad terrorismile materiaalset toetust.

⁵ ELT L 141, 5.6.2015, lk 73.

⁶ ELT L 345, 8.12.2006, lk 1.

⁷ ELT L 319, 5.12.2007, lk 1.

⁸ EÜT L 344, 28.12.2001, lk 70.

⁹ ELT L 139, 29.5.2002, lk 9.

¹⁰ C(2015) 185 (final)

¹¹ COM(2015) 625 (final)

- kapitali vaba liikumise põhimõte, mis keelab piirangud maksete ja kapitali liikumisele liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel, ilma et see piiraks mittediskrimineerivaid meetmeid, mis on õigustatud avaliku korra ja julgeoleku seisukohast.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Ettepanekul on esmastes õigusaktides kahekordne õiguslik alus:

- Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114 (siseturg) – seetõttu, et tagada siseturu nõuetekohane toimimine ning kaitsta liidu kodanikke ja ettevõtjaid, tuleb võtta meetmeid, et peatada rahapesuga tegelejad ja terrorismi rahastajad, kes kasutavad sularaha liigutamiseks riiklike lähenemisviiside erinevusi. Tõhususe huvides tuleb need meetmed ühtlustada; ning
- Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 33 (tollikoostöö) – seetõttu, et sularaha kontrollimine peaks toimuma liidu välispiiril, kus tolliasutused on laialt esindatud. Kõnealustel asutustel on ka märkimisväärsed kogemusi reisijate ja üle välispiiride liikuvate saadetiste kontrollimisel.

• Subsidiaarsus (ei kuulu liidu ainupädevusse)

Ettepanek kuulub Euroopa Liidu rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase võitluse raamistikku. Sellega luuakse paralleelsus rahapesuvastase direktiiviga seoses sularaha liikumisega üle välispiiri.

Kaupade, isikute, teenuste ja kapitali vaba liikumise korraldamine siseturul hõlmab kõigis liikmesriikides ühtlustatud meetmete võtmist, kui see on vajalik avalikes huvides, et säilitada sobiv ja võrdne kaitse ning võrdsed tingimused.

Nõutavat ühtlustatust ei ole võimalik saavutada üksnes siseriiklike õigusaktidega. Rahapesuga tegelejad ja terrorismi rahastajad võivad ära kasutada erinevusi ning üritada oma raha liigutada ELi ja sealt välja liikmesriikide kaudu, kus kontroll on nõrgim. Arvestades ELi sisse toodava või sealt välja viidava deklareeritud sularaha kogust igal aastal (füüsilised isikud kannavad keskmiselt 60–70 miljardit eurot), võib see moonutada siseturgu.

Kavandatud määrus ei takista liikmesriikidel võtmast sularaha liikumise kontrollimiseks sisepiiridel riiklikke meetmeid, tingimusel et need on kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 65 lõike 1 punktiga b ja artikli 65 lõikega 3.

Käesolev määrus ei puuduta ELi või liikmesriikide meetmeid, mis piiravad kapitali liikumist, kui on suuri raskusi majandus- ja rahaliidu toimimisega (ELi toimimise lepingu artikkel 66) või kui esineb ootamatu maksebilansi kriis (ELi toimimise lepingu artiklid 143 ja 144).

• Proportsionaalsus

Komisjon on seisukohal, et poliitikavariandid eespool nimetatud probleemide lahendamiseks ja seatud eesmärkide saavutamiseks on sobivad ja vajalikud.

Kontrollide laiendamine ka posti teel või kaubasaadetisena saadetud sularahale ning ametiasutustele antav luba pidada kinni künnisest madalamaid summasid, kui on märke

kuritegelikust tegevusest, tagaks täieliku ja sõnaselge kooskõla rahvusvaheliste normide ja parimate tavade standarditega. Lisaks antakse ametiasutustele suuremad kontrollivolitused, samas kui täiendav halduskoormus kodanikele, ettevõtjatele ja ametiasutustele oleks piiratud, eelkõige posti teel või kaubasaadetisena saadetud sularaha avalikustamise süsteemi kaudu, mis annaks ametiasutustele täielikud kontrollivolitused, kuid ei põhjustaks süstemaatilist deklareerimiskohustust õiguspärastele ettevõtjatele.

Pädevate asutuste vahelise teabevahetuse jaoks sätestatakse aktiivne kohustus teha andmed kättesaadavaks asjaomase liikmesriigi rahapesu andmebüroole, mis tagab, et viimatinimetatu saab analüüsimiseks kõik vajalikud andmed. Selline ühtlustamine on vajalik, et vältida andmete „kättesaadavaks tegemist“, kuid mitte aktiivset edastamist rahapesu andmebüroole. Teabe vahetamine pädevate asutuste vahel tehakse kohustuslikuks toimingute ja sularaha liikumiste puhul, kui on märke kuritegelikust tegevusest, et suurendada pädevate asutuste suudet võitluses rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu, tagades samas proportsionaalsuse.

Sularaha määratluse laiendamine, et hõlmata kuld, ja sellise mehhanismi valik, mille osi oleks võimalik delegeeritud aktiga paindlikult muuta uute suundumuste ja tehnoloogiate valguses, võtavad arvesse viimaseid arenguid ja näitavad ELi pühendumust võimalike tulevaste väärtuse ülekandmise meetodite vastases võitluses. Kavandatud karistused deklareerimata jätmise eest jätavad liikmesriikidele õiguse võtta meetmeid, mida nad peavad vajalikuks nende eesmärkide saavutamiseks. Ettemaksukaartide omadusi arvestades on olemas risk, et neid kasutatakse väärtuse ülekandmiseks üle välispiiri, et rahastada ebaseaduslikku tegevust. Parema õigusloome põhimõtete kohaselt peaks teatavate ettemaksukaartide delegeeritud aktidega hõlmamisele eelnema sellise riski, praktilise rakendamise ja proportsionaalsuse hindamine, milles võetakse arvesse ettemaksukaartide õiguspärast kasutamist.

- **Õigusakti valik**

Eesmärgi ja vajaliku ühtlustatuse saavutamiseks on sobiv õigusakt määrus.

3. JÄRELHINDAMISTE TULEMUSED, KONSULTEERIMINE SIDUSRÜHMADEGA JA MÕJUHINNANGUD

- **Järelhindamised / kehtivate õigusaktide toimivuse kontroll**

2015. aasta sularaha kontrollimise määruse põhjalikul järelhindamisel¹² tehti kindlaks mitu parandamist vajavat valdkonda:

- lisada määruse kohaldamisalasse postiga või saadetisena saadetava sularaha liikumine ELi välispiiridel;
- ühtlustada ja laiendada võimalusi teabevahetuseks liikmesriikide vahel:
 - a. hõlmates kogu sularaha kontrollimise teabe (sealhulgas mittekahtlased vabatahtlikud deklaratsioonid); ning
 - b. sätestades selged menetlused ja pakkudes tõhusaid vahendeid teabe vahetamiseks;
- lubada sõnaselgelt kasutada sularahadeklaratsioonide teavet maksustamise valdkonnas, sealhulgas võitluses maksupettuse ja maksudest kõrvalehoidumise vastu;

¹² [Link lisatakse hiljem]

- ühtlustada sularaha kontrollimisega seotud karistused, mida liikmesriigid kohaldavad ELi välispiiridel;
- lihtsustada sularahadeklaratsioonide vahetamise protsessi rahapesu andmebüroode puhul;
- muutes sularaha määratlust, et hõlmata kuld ja vääriskivid; ning
- töötada välja mehhanism, mis tagaks piisava ja ühetaolise rakendamise liikmesriikides.

Neid valdkondi analüüsiti mõjuhinnangu käigus.

• **Konsulteerimine sidusrühmadega**

Avalik konsultatsioon sidusrühmadega erinevate poliitikavariantide üle¹³ toimus EUSurvey platvormi kaudu. Saadi piiratud arv vastuseid, kuid üldiselt suhtusid vastajad ettepaneku variantidesse soosivalt, välja arvatud sularaha määratluse laiendamine, millele oli mõningane vastuseis. Suunatud konsultatsiooni tulemused olid siiski erinevad (vt allpool) ja komisjon pidas seda määravaks. Subsidiaarsuse kaalutluste põhjal järeldas komisjon, et teadlikkuse suurendamise meetmed on parem jätta liikmesriikidele, keda toetab selles komisjon. Vastajad soovisid vahetada tavalisi sularahadeklaratsiooni andmeid maksustamise eesmärgil, kuid mõjuhinnangu käigus tõstatati õiguslikke küsimusi, mistõttu seda varianti käesolevas ettepanekus ei järgitud.

Suunatum konsultatsioon viidi läbi tolli, politsei ja rahapesu andmebüroodega kõigis liikmesriikides võimaluse kohta laiendada sularaha määratlust nii, et see hõlmaks rohkem kui sularaha ja vabalt kaubeldavad esitaja maksevahendid. Vastused (72 vastust 27 liikmesriigist) olid üldiselt pooldavad ning soovitati, et valitud lähenemisviis võimaldaks väärtuse säilitamise vahendite loetelusi lihtsasti muuta. Komisjon kavatseb lisada selle nõuande ettepanekule ja laiendada sularaha määratlust, kehtestades peamiste kategooriate loetelu, mille komponendid on loetletud lisas, mida võib muuta delegeeritud õigusaktiga, et võtta arvesse muudatusi ja määruse ajakohastamist tulevikus, andes samal ajal Euroopa Parlamendile ja nõukogule võimaluse järelevalveks.

Alates algse sularaha kontrollimise määruse jõustumisest on komisjon hoidnud regulaarset ühendust sularaha kontrollimise riiklike ekspertidega. Kõnealused eksperdid on aastate jooksul andnud väärtuslikku teavet, mida on võetud arvesse käesoleva ettepaneku koostamisel.

• **Mõju hindamine**

Teostatud on mõjuhinnang¹⁴ ning õiguskontrollikomitee arvamus oli positiivne¹⁵.

Variandid, mis on valitud tuvastatud probleemide lahendamiseks, on kooskõlas ning aitaksid oluliselt parandada praeguse sularaha kontrollimise määruse toimimist, tekitamata tarbetut halduskoormust. Selleks tuleb:

- nõuetekohaselt rakendada rahapesuvastase töökonna 32. soovitus sularahakullerite kohta, võttes meetmeid kauba- ja kullersaadetistes saadetava sularaha

¹³ Mõjuhinnangu kokkuvõte on esitatud järgmisel aadressil: [Link lisatakse hiljem]

¹⁴ Kokkuvõte asub aadressil: Lisada link täisversioon asub aadressil: Lisada link

¹⁵ Lisada link

avalikustamiseks, mis koos piisava kontrolli ja hindamisega võimaldaks järelevalvet ilma süsteemse deklareerimise koormuseta;

- teabevahetuse puhul lihtsustada ja pakkuda selgitusi, määratledes teabevahetuses osalejad ja kohaldatavad menetlused;
- sõnaselgelt lubada künnisest madalamate summade kinnipidamist riiklike õigusaktide alusel, sätestades piisavalt kõrge künnise;
- muuta sularaha määratlust objektiivsete elementide alusel, kuid näha ette võimalus inkorporeerida uusi elemente delegeeritud õigusaktidega nõukogu ja Euroopa Parlamendi järelevalve all;
- jätta karistuste määramine liikmesriikide ülesandeks, kes teatavad komisjonile kohaldatavatest siseriiklikest sätetest ja nende mis tahes muudatustest; ning
- näha ette mitmed muud toetavad elemendid, nagu statistika esitamine, ühtlustatud deklaratsioonivorm ning deklareerimata jätmise eest määratavate karistuste muudatustest teatamine, mis on siiani olnud enamasti vabatahtlikud, pakkudes sellega garantii edasiste hindamiste kvaliteedile ja suurema õiguskindluse sidusrühmadele.

Halduskoormuse ja kulude puhul puudutavad meetmed vähemalt 10 000 euro suuruseid sularaha summasid, mis liiguvad üle ELi välispiiride kas isikute poolt kantuna või posti/kaubasaadetise kujul; sellist transpordiliiki kasutavad ettevõtjad väga harva. Praegu peab sularahasaadetist kaasas kandev füüsiline isik esitama deklaratsiooni. Kogemused on näidanud, et kutselised kullerid on väga teadlikud oma kohustustest ning suures osas järgivad neid. Uus avalikustamise kohustus posti teel või kaubasaadetisena liikuva sularaha puhul on kujundatud nii, et see võimaldaks ametiasutustel kontrollida ja vajaduse korral taotleda dokumente. Süstemaatiline deklaratsiooni esitamise kohustus puudub ja ametiasutused võivad kasutada kaalutusõigust (nt pankadevaheliste saatetiste puhul). Eeldatakse, et nimetatud saatetiste suhtelise harulduse ja pakutud lähenemisviisi tõttu on mõju kutselistele kulleritele minimaalne. Mõju VKEdele ja mikroettevõtjatele ei eeldata.

• **Põhiõigused**

Kavandatud meetmetel on tõenäoliselt mõju järgmistele õigustele, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas (edaspidi „põhiõiguste harta“):

- õigus era- ja perekonnaelu ning kodu austamisele (põhiõiguste harta artikkel 7);
- õigus isikuandmete kaitsele (põhiõiguste harta artikkel 8);
- ettevõtlusvabadus (põhiõiguste harta artikkel 16); ning
- õigus omandile (põhiõiguste harta artikkel 17).

Neid õigusi mõjutavad mitmed meetmed: kodanikud peavad esitama deklaratsiooni ja oma isikuandmed, mis salvestatakse, töödeldakse ja edastatakse teistele asutustele; kogutakse rohkem teavet kui praeguse süsteemi puhul; kui kahtlustatakse kuritegelikku tegevust seoses kaasasolevate summadega, võivad ametivõimud sularaha ajutiselt kinni pidada, mis mõjutab õigust omandile.

Põhiõiguste harta artiklis 52 on sätestatud, et tunnustatud õiguste ja vabaduste igasugune piiramine peab olema sätestatud seaduses, austama õiguste ja vabaduste mõtet, vastama liidu poolt tunnustatud üldist huvi pakkuvatele eesmärkidele ning olema proportsionaalne.

Käesoleva ettepanekuga luuakse õiguslik alus ja järgitakse üldist huvi pakkuvaid eesmärke. See pakub mitmeid kaitsemeetmeid seoses andmete kasutamisega, sealhulgas (vastutavate töötajatena tegutsevate) pädevate asutuste kohustus tagada andmete turvalisus ning käsitleda neid ametisaladust hoides, eesmärgipäraselt ja andmete säilitamise tähtaegadest kinni pidades.

Meetmed loovad tasakaalu kõnealuste õiguste ja ühiskonna õiguspärase huvide vahel, kasutades lähenemisviisi, mis on tõhus (saavutab eesmärgi), kuid mõjutab õigusi nii vähe kui võimalik.

4. MÕJU EELARVELE

Ettepanekul puudub märkimisväärne mõju Euroopa Liidu eelarvele.

5. MUUD KÜSIMUSED

- **Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Komisjon jälgib määruse rakendamist ja kohaldamist tihedas koostöös liikmesriikidega. Pidev ja süstemaatiline seire võimaldab kindlaks määrata, kas määrust kohaldatakse vastavalt ootustele ning lahendada probleeme õigeaegselt. Kogutakse faktilisi andmeid, et jälgida välja pakutud näitajaid (st statistiline teave registreeritud deklaratsioonide kohta, mis edastatakse komisjonile; kontrollid juhtudel, kui deklaratsioon esitatakse; kontrollid deklaratsiooni puudumisel ja kontrollide tulemused; statistika deklareerimata jätmise eest kohaldatavate karistuste kohta) ning sellega luuakse alus määruse edaspidiseks hindamiseks.

Ettepanekuga nähakse ette, et komisjon esitab hindamisaruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule viis aastat pärast määruse jõustumist ning edaspidi iga viie aasta järel. Hinnatakse seda, mil määral on määruse eesmärgid täidetud.

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Artiklis 1 sätestatakse ettepaneku eesmärk ja selgitatakse, et kavatsetakse luua paralleelsus rahapesuvastase direktiiviga seoses sularaha liikumisega üle välispiiri.

Artiklis 2 sätestatakse mitmed mõisted, eelkõige mõiste „sularaha“. Võtmaks arvesse muutusi nende kurjategijate käitumises, kes üritavad vältida deklareerimise kohustust, on määrusega kehtestatud neli suurt kategooriat: vääringud, vabalt kaubeldavad esitaja maksevahendid, väärtuse säilitamiseks kasutatavad suure likviidsusega tooted ja ettemaksukaardid. Teise, kolmanda ja neljanda kategooria komponente on kirjeldatud lisas, mida võib muuta delegeeritud õigusaktiga Euroopa Parlamendi ja nõukogu järelevalve all. Sellise lähenemisviisi loogika on, et kurjategijad, kes püüavad vältida vääringute deklareerimist, vahetavad selle mõnikord väärtuslikeks kaupadeks, näiteks kuldmüntideks. Kui kuldmünte ja kõrge puhtusastmega füüsilist kulda kontrollitakse, nagu on ettepanekuga ette nähtud, võivad kurjategijad otsida muid kaupu deklareerimise vältimiseks. On hädavajalik, et sellise käitumise vastu saaks kiiresti reageerida, kui tõendatud vajadus peaks tekkima. Kaaludes lisa muutmist, võtab komisjon seda vajadust arvesse võrreldes rakendamise lihtsusega kohapeal, kus pädevatel asutustel peavad olema tehnilised vahendid kauba laadi ja väärtuse kiireks hindamiseks, ning meetme proportsionaalsust põhiõiguste seisukohast.

Artikli 2 punktis i määratletakse „kuritegelik tegevus“, osutades tegevustele, mis on loetletud direktiivi (EL) 2015/489 artikli 3 lõikes 4. Lisaks on tehtud ettepanek määratleda „kuritegelik tegevus“ seoses rahapesu kriminaliseerimisega (ettepanek: direktiiv, mis

käsitleb rahapesuvastast võitlust kriminaalõiguse vahenditega COM (2016)826 final, 21. detsember 2016). Pärast seda, kui kaasseadusandjad on direktiivi, mis käsitleb rahapesuvastast võitlust kriminaalõiguse vahenditega vastu võtnud, hindab komisjon, kas on vaja vaadata läbi direktiiv (EL) 2015/849, et ühtlustada mõistet „kuritegelik tegevus“, nagu seda on kajastatud direktiivis rahapesuvastase võitluse kohta kriminaalõiguse kaudu.

Artikliga 3 kohustatakse füüsilisi isikuid deklareerima vähemalt 10 000 euro suurused summad ning määratakse kindlaks, kuidas deklaratsioon esitatakse (kirjalikult või elektrooniliselt, kasutades vormi, mis on kehtestatud lisas sätestatud artikli 15 punkti a kohaselt) ja andmed, mis tuleb esitada.

Artikliga 4 kehtestatakse avalikustamiskohustus saatjata sularaha puhul (nt raha, mis on saadetud veose või pakina), mis võimaldab pädevatel asutustel, kes käsitlevad 10 000 euro või sellest suurema summa sularaha saadetist, kasutada kaalutlusõigust ja nõuda saatjalt, vastuvõtjalt või nende esindajalt deklaratsiooni esitamist. Sellise lähenemisviisiga tagatakse, et ametiasutused saavad täieliku teabe, ilma et peaksid kehtestama süsteemse deklareerimiskohustuse nt finantsasutuste vahel liikuvate saadetiste puhul. Artikli 3 kohaste deklaratsioonide puhul tehakse ettepanek, et avalikustamisdeklaratsioonid täidetak kirjalikult või elektrooniliselt vastavalt artikli 15 lõikes a sätestatud vormile.

Artikliga 5 antakse pädevatele asutustele kontrollivolitused ning täpsustatakse, et rikkumiste korral, kui deklaratsiooni ei ole esitatud, on neil volitused kehtestada omal algatusel deklaratsioon.

Artikkel 6 võimaldab registreerida andmed sularaha liikumiste kohta, mis jäävad alla deklareerimis- või avalikustamiskünnise. Arvestades mõju, mis sellel on põhiõigustele ja eelkõige seoses artikli 7 kohase sularaha ajutise kinnipidamisega, peab kõigi meetmete puhul lähtuma piisavalt kõrgest künnisest ja kuritegeliku tegevuse tunnustest. Kohaldatakse rahapesu direktiivi kuritegeliku tegevuse määratlust (rahapesu, terrorismi rahastamine või eelkuriteod, nt maksukuriteod).

Artikkel 7 võimaldab ametiasutustel pidada sularaha ajutiselt kinni, kui deklaratsioon või avalikustamisdeklaratsioon tulnuks esitada, aga seda ei ole tehtud, või – summast olenemata – kui on põhjust kahtlustada kuritegelikku tegevust. Kinnipidamise üksikasjalik kord sätestatakse siseriiklikes õigusaktides, kuid tuleb rõhutada, et tegemist on rangelt olukorda säilitava haldusmeetmega, mille ainus eesmärk on anda pädevatele asutustele võimalus pidada sularaha kinni hetkest, mil kõrvalekalle avastatakse, kuni hetkeni, mil muud asutused, näiteks rahapesu andmebürood või kohtuasutused otsustavad, kas on piisavalt alust alustada uurimist ja sularaha kohtulikult ära võtta või vabastada. Iga sellist ajutist kinnipidamist tuleb põhjendada, osutades konkreetsetele oludele, ning selle suhtes tuleb kohaldada tõhusat õiguskaitsevahendit vastavalt siseriiklikule õigusele. Juhul kui pädevad asutused ei otsusta ajutise kinnipidamise jaoks ette nähtud tähtaja jooksul või juhul, kui nad otsustavad, et ei ole põhjust enam sularaha kinni pidada, tuleb sularaha deklarandile viivitamata üle anda.

Artiklis 8 nõutakse, et pädevad asutused edastaksid artiklite 3 ja 4, artikli 5 lõike 3 või artikli 6 kohaselt saadud teabe aktiivselt rahapesu andmebüroole. Selle teabe rahapesu andmebüroole üksnes kättesaadavaks tegemine ei ole piisav. Teave tuleb edastada vastavalt tehnilistele eeskirjadele, mis on kehtestatud artikli 15 punkti c kohaselt.

Artiklis 9 on sätestatud teabevahetus pädevate asutuste vahel, st tolliasutused ja muud asutused, kelle liikmesriigid on määranud määrust kohaldama (nt piirivalve, maksuhaldurid jne). Arvestades rahapesu ja terrorismi rahastamise piiriülest mõõdet ja asjaolu, et liitu on võimalik siseneda või sealt lahkuda ühe liikmesriigi kaudu ning seejärel

ringi liikuda ilma täiendavate kontrollideta, on riskianalüüsi ja ennetamise seisukohast hädavajalik, et teave rikkumiste kohta (deklaratsiooni puudumine, omal algatusel koostatud deklaratsioonid või kuritegeliku tegevuse tunnused) tehakse kättesaadavaks teiste liikmesriikide pädevatele asutustele. Samuti peaks pädevatel asutustel olema võimalus teha kõnealune teave kättesaadavaks muudele ametiasutustele, kes uurivad kuritegevust (nagu see on määratletud käesolevas ettepanekus), kuid ei ole otseselt määratletud pädevate asutustena, nt politsei või maksuhaldurid (maksukuritegude avastamiseks ja nende vastu võitlemiseks). Komisjoni tuleks teavitada mis tahes kuritegelikust tegevusest, mis võib kahjustada liidu finantshuve. Riskianalüüsi anonüümseks muudetud teavet ja riskianalüüsi tulemusi tuleks vahetada nii oma riigi kui ka teise liikmesriikide pädevate asutustega, kui tehakse kindlaks, et oht kujutab endast suurt riski mujal liidus. Teavet tuleb vahetada vastavalt artikli 15 punktile c kehtestatud tehnilistele eeskirjadele, kasutades artikli 15 punkti d kohast vormi.

Artikliga 10 lubatakse vahetada teavet ELi mittekuuluvate riikidega, nende ametiasutuste nõusolekul, kes algselt teabe kogusid, ning kooskõlas kõigi siseriiklike ja liidu sätetega, mis käsitlevad isikuandmete edastamist ELi mittekuuluvatele riikidele.

Artiklis 11 on sätestatud, et pädevad asutused, kes saavad andmeid käesoleva määruse kohaselt, täidavad saadud isikuandmete vastutavate töötajate ülesandeid, ja et kogu käesoleva määruse alusel saadud teabe suhtes kehtib ametisalaaduse hoidmise kohustus ning seda teavet tuleb piisavalt kaitsta. Teavet võib avaldada üksnes siis, kui siseriiklikud õigusnormid seda võimaldavad, eelkõige seoses kohtumenetlusega.

Artiklis 12 piiratakse isikuandmete töötlemist kuritegude ennetamise ja kuritegevuse vastu võitlemise eesmärgil. Kõnealuses artiklis sätestatakse ka deklaratsiooni andmete säilitamisaeg, mis on viis aastat.

Artiklis 13 sätestatakse karistused deklareerimiskohustuse täitmata jätmise eest. Uus element on liikmesriikide kohustus teavitada komisjoni kõigist karistussätete muudatustest pärast määruse jõustumist. Liikmesriigid võivad määrata kindlaks karistused, kuid mis tahes karistust kohaldatakse üksnes määruse alusel deklareerimata jätmise eest ning karistused peaksid olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Karistuse määramisel deklaratsiooni esitamata jätmise eest ei peaks ametiasutused eeldama ega arvesse võtma eelkuritegude olemasolu või puudumist seoses deklareerimata sularahaga. Karistus ei hoia ära vajadust võimalikku kuritegu eraldi uurida, mis jääb väljaspoole käesoleva määruse kohaldamisala. Karistuste määramisel deklaratsiooni esitamata jätmise eest peaksid liikmesriigid võtma arvesse asjakohaseid otsuseid Euroopa Liidu Kohtus ja Euroopa Inimõiguste Kohtus.

Artikliga 14 antakse komisjonile volitused võtta vastu delegeeritud õigusakte, et muuta lisa, milles on esitatud mõiste „sularaha“ komponendid. Selline paindlikkus on vajalik määruse ajakohastamiseks tulevikus ning annab poliitikakujundajale võimaluse kiiresti reageerida uutele kuritegevuse suundumustele ja võtta arvesse tekkivaid rahvusvahelisi standardeid ja parimaid tavasid. Mis tahes muudatuse suhtes kohaldatakse tõendamise vajadust, proportsionaalset lähenemisviisi, mis tagab, et pädevatel asutustel on võimalik muudatusi praktikas rakendada, ja järelevalvet Euroopa Parlamendi ja nõukogu poolt, kellel on õigus esitada vastuväiteid pärast sellise akti vastuvõtmist ning tühistada delegeeritud asutuse otsus igal ajal. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon liikmesriikide ekspertidega sularaha kontrollimise valdkonnas, et tutvuda nende seisukohtadega.

Artikliga 15 antakse komisjonile rakendusvolitused, et näha ette meetmed kontrollide ühtseks kohaldamiseks, kehtestades muu hulgas deklaratsioonide ja avalikustamise vormid,

tehnilised eeskirjad teabe vahetamiseks (mis sisaldavad kasutatavat elektroonilist süsteemi) ning eeskirjad ja vormid, millega liikmesriigid esitavad komisjonile anonüümsed statistilised andmed deklaratsioonide ja rikkumiste kohta.

Artikliga 16 luuakse sularaha kontrollimise komitee, kuhu liikmesriigid määravad oma eksperdid ning mis abistab komisjoni rakendusaktide koostamisel.

Artiklis 17 käsitletakse teabe esitamist komisjonile ning täpsustatakse, et liikmesriigid annavad pädevatele asutustele teavet sularaha kontrollimise määruse kohaldamise kohta ja karistuste kohta, mis on ette nähtud deklaratsiooni esitamata jätmise eest. Liikmesriigid peaksid hoidma komisjoni kursis kõigi edasiste muudatustega. Anonüümseid statistilisi andmeid tuleks esitada komisjonile sagedusega, mis on kindlaks määratud rakendussätetes, kuid vähemalt kord aastas.

Artiklis 18 käsitletakse hindamismeetmeid ning täpsustatakse, et komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande viis aastat pärast määruse jõustumist ning edaspidi iga viie aasta järel.

Artikliga 19 tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1889/2005.

Artiklis 20 sätestatakse, et määrus jõustub 20. päeval pärast selle vastuvõtmist. Selle jõustumine toimub, nagu on kindlaks määranud seadusandja.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS

liitu sisse toodava või liidust välja viidava sularaha kontrollimise kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1889/2005

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikleid 33 ja 114,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust²,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Harmooniline, säästev ja kaasav siseturu arendamine alana, kus kaubad, inimesed, teenused ja kapital võivad vabalt ja turvaliselt liikuda, on üks Euroopa Liidu prioriteete.
- (2) Ebaseaduslikult teenitud ja kõrvaletoi metatud raha tagasitulek majandusse, et rahastada ebaseaduslikku tegevust, toob kaasa moonutusi ja ebasoodsaid konkurentsitingimusi õiguskuulelikele kodanikele ja ettevõtjatele, mistõttu on ohustatud siseturu toimimine. Lisaks soodustab see kuritegelikku ja terroristlikku tegevust, mis ohustab liidu kodanike turvalisust. Seetõttu on Euroopa Liit võtnud enda kaitsmiseks meetmeid.
- (3) Kõnealuste meetmete üheks peamiseks tugisambaks oli nõukogu direktiiv 91/308/EMÜ,³ milles on sätestatud mitmed meetmed ja kohustused finantsasutuste, juriidiliste isikute ja teatavate kutsealade jaoks, muu hulgas seoses läbipaistvuse, arvestuse pidamise ja põhimõttega „tunne oma klienti“, ning kohustus teatada kahtlastest tehingutest riiklikele rahapesu andmehüroodele, mis on loodud selliste tehingute hindamiseks, teistes liikmesriikides asuvate kolleegidega suhtlemiseks ja vajaduse korral kohtuvõimudega kontakteerumiseks. Kõnealust direktiivi on hiljem muudetud ja asendatud edasiste meetmetega. Praegu on rahapesu tõkestamine sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2015/849⁴.

¹ ELT C, lk .

² ELT C, lk .

³ Nõukogu 10. juuni 1991. aasta direktiiv 91/308/EMÜ rahandussüsteemi rahapesu eesmärgil kasutamise vältimise kohta (EÜT L 166, 28.6.1991, lk 77).

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/849, mis käsitleb finantsüsteemi rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist (ELT L 141, 5.6.2015, lk 73).

- (4) Pidades silmas ohtu, et direktiivi 91/308/EMÜ kohaldamine suurendaks sularaha liikumist ebaseaduslikel eesmärkidel, mis võiks ohustada finantssüsteemi ja siseturgu, täiendati kõnealust direktiivi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1889/2005⁵. Kõnealuse määruse eesmärk on ennetada ja avastada rahapesu ning terrorismi rahastamine, sätestades kontrollisüsteemi, mida kohaldatakse füüsiliste isikute suhtes, kes sisenevad ELi või lahkuvad sealt, omades raha või vabalt kaubeldavad esitaja maksevahendid vähemalt 10 000 euro väärtuses või sellele vastavat summat muus vääringus.
- (5) Määrust (EÜ) nr 1889/2005 rakendatakse ühenduses vastavalt rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu võitlemise rahvusvahelistele standarditele, mille on välja töötanud rahapesuvastane töökond.
- (6) Direktiivis (EL) 2015/849 on määratletud ja kirjeldatud kuritegelikust tegevusest saadud tulu, mida saab kasutada rahapesuks või terrorismi rahastamiseks. Kõnealust kuritegelikku tulu veetakse rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil sageli üle liidu välispiiri. Käesolevas määruses tuleks seda arvesse võtta ning kehtestada eeskirjade süsteem, mis lisaks rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisele aitaks kaasa ka direktiivis (EL) 2015/849 määratletud kuritegevuse avastamisele ja uurimisele.
- (7) Rahapesuvastane töökond (FATF), mis asutati G7 1989. aasta tippkohtumisel Pariisis, on valitsustevaheline organ, mis kehtestab standardeid ning edendab selliste õigus-, regulatiiv- ja operatiivmeetmete tõhusat rakendamist, millega võideldakse rahapesu, terrorismi rahastamise ja muude rahvusvahelise finantssüsteemi terviklikkust ohustavate nähtuste vastu. Mitu liikmesriiki on FATF-i liikmed või FATF-is piirkondlike organite kaudu esindatud. Liitu esindab FATF-is komisjon ja liit on võtnud endale kohustuse FATF-i soovitusi tõhusalt rakendada. FATF-i tasandil on 32. soovitus sularahakullerite kohta täpsustatud, et kehtestada tuleks eeskirjad sularaha piiriülese liikumise üle teostatavate nõuetekohaste kontrollide kohta.
- (8) Võttes arvesse edusamme ebaseaduslikult saadud väärtuse ülekandmise mehhanismide tuvastamisel ja sellest lähtuvalt FATF-i soovitustesse sisse viidud muudatusi, direktiiviga (EL) 2015/849 kehtestatud õigusliku raamistiku muutmist, uute heade tavade väljakujunemist ning olemasolevate õigusaktide hindamist, peaksid määruse (EÜ) nr 1889/2005 sätted neid arengusuundi kajastama. Pidades silmas seda, kui põhjalikke muudatusi on vaja teha, tuleks kõnealune määrus tunnistada kehtetuks ning asendada uue määrusega.
- (9) Käesolev määrus ei mõjuta liikmesriikide õigust kehtestada liidu piires sularaha liikumise üle täiendav riiklik kontroll, tingimusel et selline kontroll on kooskõlas Euroopa Liidu põhivabadustega, eelkõige ELi toimimise lepingu artiklitega 63 ja 65.
- (10) Käesolevas määruses ei käsitleta liidu või liikmeriikide võetavaid meetmeid, mis piiravad kapitali liikumist juhul, kui tekivad tõsised raskused majandus- ja rahaliidu toimimises vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 66 või kui tegemist on ootamatu maksebilansi kriisiga vastavalt sama lepingu artiklitele 143 ja 144.
- (11) Võttes arvesse tolliasutuste kohalolu liidu välispiiridel, nende pädevust viia läbi välispiiri ületavate reisijate ja veoste kontrolli ning kogemusi määruse (EÜ) nr 1889/2005 kohaldamisel, peaksid nad jätkuvalt tegutsema pädevate asutustena

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2005. aasta määrus (EÜ) nr 1889/2005 ühendusse sisse toodava või ühendusest välja viidava sularaha kontrollimise kohta (ELT L 309, 25.11.2005, lk 9).

käesoleva määruse tähenduses. Samal ajal peaks liikmesriikidel olema ka edaspidi võimalik määrata pädevateks asutusteks teisi välispiiril tegutsevaid riigiasutusi.

- (12) Üks käesolevas määruses kasutatavaid peamisi mõisteid on „sularaha“, mis tuleks määratleda nii, et see hõlmaks nelja kategooriat: vääring, vabalt kaubeldav esitaja maksevahend, väärtuse säilitamiseks kasutatavad suure likviidsusega tooted ja teatavat liiki ettemaksukaardid. Nende omadusi arvesse võttes võidakse teatavaid vabalt kaubeldavaid esitaja maksevahendeid, väärtuse säilitamiseks kasutatavaid suure likviidsusega tooteid ja teatavat liiki ettemaksekaarte, mis ei ole pangakontoga seotud, kasutada vääringu päritolukohas välispiiri ületava väärtuse ülekandmise anonüümse vahendina, mida ametiasutustel ei ole võimalik tavapäraste seiresüsteemide abil tuvastada. Käesolevas määruses tuleks sätestada mõiste „sularaha“ olulised osad, andes samas komisjonile vabaduse muuta mõiste vähem olulisi osi, et oleks võimalik võidelda kurjategijate ja nende käsilaste püüetega hoida kõrvale meetmest, mis hõlmab üksnes ühte liiki väärtuse säilitamiseks kasutatavaid suure likviidsusega tooteid, viies üle välispiiri teist liiki väärtuse säilitajaid. Kui tõendeid sellise käitumise kohta avastatakse olulises ulatuses, on oluline võtta kiiresti meetmeid olukorra lahendamiseks.
- (13) Vabalt kaubeldavad esitaja maksevahendid on finantsinstrumendid, mis võimaldavad selle füüsilisel valdajal taotleda rahalise väärtuse tasumist, ilma et ta oleks nimeliselt registreeritud või märgitud. Neid võidakse hõlpsasti kasutada suurte summade ülekandmiseks ja need võivad olla vääringuga märkimisväärselt sarnased kuritarvitamise ohu, likviidsuse ja anonüümsuse mõttes.
- (14) Väärtuse säilitamiseks kasutatavad suure likviidsusega tooted on tooted, mille väärtuse ja suuruse vaheline suhe on suur ja millega kauplemiseks on olemas kergesti juurdepääsetav rahvusvaheline turg, mis võimaldab neid vääringusse väheste kuludega ümber vahetada. Sellised kaubad on üldjuhul standardisel kujul, mis lubab nende väärtuse kiiresti kindlaks teha.
- (15) Ettemaksukaardid on mitte-nimelised kaardid, millel hoitakse rahalist väärtust või rahalisi vahendeid, mida saab kasutada maksetehingute tegemiseks, kaupade või teenuste saamiseks või väärtuse tagasiostmiseks ja mis ei ole pangakontoga seotud. Neid kasutatakse mitmel õiguspärasel eesmärgil ja mõne sellise instrumendi vastu on selge sotsiaalne huvi. Ettemaksukaarte on lihtne edasi anda ja neid saab kasutada märkimisväärse väärtuse ülekandmiseks üle välispiiride. Seetõttu on vaja hõlmata ettemaksukaardid sularaha mõistega. See võimaldab laiendada meetmete kohaldamisala teatavat liiki ettemaksukaartidele, kui tõendid seda õigustavad, lähtudes proportsionaalsuse põhimõttest ja praktilise rakendamise võimalikkusest.
- (16) Rahapesu ja terrorismi rahastamise ärahoidmiseks tuleks liitu sisenevatele või sealt lahkuvatele füüsilistele isikutele kehtestada deklareerimiskohustus. Selleks et põhjendamatult mitte piirata kodanike vaba liikumist ning kodanikke ja ametiasutusi haldusformaalsustega liigselt mitte koormata, tuleks kõnealune kohustus ette näha alates 10 000 euro suuruse summa või samaväärse väärtuse puhul väärtuse säilitamiseks kasutatavates suure likviidsusega toodetes, vabalt kaubeldavas esitaja maksevahendis või ettemaksukaardil olevas väärtuses või muus vääringus. Seda künnist tuleks kohaldada nende füüsiliste isikute suhtes, kes niisuguseid summasid üle välispiiri toimetavad isiklikult, pagasis, või veovahendis. Nimetatud isikutelt tuleks nõuda, et nad võimaldavad pädevatel asutustel sularaha kontrollida.
- (17) Mis puutub niisuguse sularaha liikumisse, mida ei toimeta edasi selle omanik, saatja, saaja ega nende esindaja, nagu sularaha, mis siseneb liitu või lahkub liidust

postisaadetistes, kullersaadetistes, eraldi saadetavas pagasis või konteinerveoses, siis peaks välispiiril tegutsevatel pädevatel asutustel olema õigus nõuda saatjalt või saajalt või nende esindajalt avalikustamisdeklaratsiooni esitamist. Kõnealuses deklaratsioonis tuleks nõuda sellist teavet nagu rahaliste vahendite päritolu, sihtkoht, majanduslik päritolu ja kavandatud otstarve, mida ei nõuta tavapärastes tollile esitamisele kuuluvates dokumentides nagu veodokumendid ja tollideklaratsioonid. See võimaldab pädevatel asutustel teha riskianalüüsi ning keskendada oma jõupingutused neile saadetistele, mille puhul nad leiavad, et risk on kõige suurem, kohaldamata seejuures täiendavaid formaalsusi. Avalikustamiskohustuse suhtes tuleks kohaldada sama künnist nagu füüsilistel isikutel kaasasoleva sularaha puhul.

- (18) Käesoleva määruse eesmärkide saavutamine nõuab, et registreeritaks teatav hulk standarditud andmeelemente sularaha liikumise kohta, nagu omaniku ja saaja isikuandmed, sularaha majanduslik päritolu ja kavandatud kasutus.
- (19) Mis puudutab deklareerimis- ja avalikustamiskohustust, siis peaks pädeval asutusel olema õigus kontrollida inimesi, nende pagasit, välispiiri ületamiseks kasutatavat veovahendit ja kõiki välispiiri ületavaid ilma saatjata saadetisi või mahuteid, mis võivad sisaldada sularaha, või transpordivahendeid, milles neid saadetisi veetakse. Kui kohustusi ei täideta, peaksid pädevad asutused omal algatusel koostama deklaratsiooni teistele asutustele edasise asjaomase teabe esitamiseks.
- (20) Kui pädevad asutused leiavad sularaha, mille kogus jääb allapoole ettenähtud künnist, kuid samas on märke sellest, et raha võib olla seotud käesolevas määruks defineeritud kuritegeliku tegevusega, peaks neil olema võimalik talletada seda sularaha endaga kaasas kandvate inimeste kohta käivad põhiandmed nagu isikuandmed ja kodakondsus ning üksikasjad kasutatava veoviisi kohta nagu veovahendi liik ning selle lähte- ja sihtkoht.
- (21) See teave tuleks edastada asjaomase liikmesriigi rahapesu andmebüroole. Need bürood on rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase võitluse keskused, mis võtavad vastu ja töötlevad teavet, mida nad saavad erinevatest allikatest, nagu finantsasutused, ja analüüsivad seda teavet, et teha kindlaks, kas on alust edasiseks uurimiseks, kuna see ei pruugi olla selge nende pädevate asutuste jaoks, kes käesoleva määruse alusel deklaratsioone koguvad ja kontrolle teostavad.
- (22) Künisest allapoole jäävate summade tuvastamine olukorras, kus on märke kuritegeliku tegevuse kohta, on käesolevas kontekstis eriti oluline. Seetõttu, kui on põhjust kahtlustada kriminaalset tegevust, peaks künisest allapoole jäävate summadega seoses olema võimalik vahetada teavet ka teiste liikmesriikide pädevate asutustega.
- (23) Võttes arvesse, et sularaha liikumine, mida tuleb käesoleva määruse alusel kontrollida, toimub üle välispiiri, ning pidades silmas, kui keeruline on võtta meetmeid pärast seda, kui raha on liitu sisse viimise või liidust välja viimise kohast ära viidud, ning riski, mis kaasneb isegi väikeste summade ebaseadusliku kasutamisega, peaks pädevatel asutustel olema võimalus kontrolli- ja tasakaalusüsteemi kohaselt sularaha teatavatel juhtudel arestida ja kinni pidada, kui: esiteks ei ole täidetud avalikustamis- või deklareerimiskohustust ja teiseks on märke kuritegeliku tegevuse kohta, olenemata sellest, kui suur on sularaha kogus või kas seda toimetatakse edasi füüsiline isik või liikus see saatjata. Võttes arvesse ajutise arestimise ja kinnipidamise olemust ning mõju, mida see võib avaldada liikumisvabadusele ja omandiõigusele, peaks kinnipidamise aeg olema minimaalne ajavahemik, mida teisel pädeval asutusel on vaja, et teha kindlaks, kas muude õigusaktide alusel on tarvis kohaldada täiendavaid meetmeid

nagu uurimine või sularaha arestimine. Otsusele sularaha käesoleva määruse alusel ajutiselt kinni pidada tuleks lisada põhjendused ja selles tuleks välja tuua konkreetsed asjaolud, mille põhjal otsus tehti. Kui pärast tähtaja möödumist ei ole tehtud otsust järgmiste meetmete võtmiseks või kui pädev asutus leiab, et sularaha edasiseks kinnipidamiseks puudub alus, tuleks see deklarandile kohe üle anda.

- (24) On eriti oluline, et pädevad asutused, kes koguvad teavet käesoleva määruse alusel, esitaksid selle õigeaegselt riiklikule rahapesu andmebüroole, et viimasel oleks võimalik teavet edasi analüüsida ja võrrelda seda muu teabega, nagu on sätestatud direktiivis 2015/849.
- (25) Kui pädevad asutused teevad kindlaks, et sularaha ei ole deklareeritud või selle olemasolu ei ole avalikustatud või tuvastavad kuritegeliku tegevuse tunnuseid, peaks neil olema võimalik seda teavet vastavate teabekanalite kaudu jagada pädevate asutustega, kes kõnealuse kuritegeliku tegevuse vastase võitlusega tegelevad. Niisugune teabevahetus on proportsionaalne, võttes arvesse, et isikud, kes on deklareerimiskohustust rikkunud ja on ühes liikmeriigis tabatud, valivad lähte- ja sihtkohaks tõenäoliselt teise liikmesriigi, kus pädevatel asutustel ei ole andmeid nende varasemate rikkumiste kohta. Niisugune teabevahetus peaks olema kohustuslik, et tagada selle ühesugune rakendamine kõigis liikmesriikides. Juhul, kui on märke selle kohta, et sularaha võib olla seotud kuritegeliku tegevusega, mis võib kahjustada liidu finantshuve, tuleks niisugune teave edastada ka komisjonile. Selleks et oleks võimalik paremini saavutada käesolevas määruuses deklareerimiskohustusest kõrvalhoidumisega seoses ette nähtud ennetuslikke ja ärahoidvaid eesmärgi, peaks anonüümseks muudetud riskiteabe ja riskianalüüsi tulemuste jagamine liikmesriikide ja komisjoni vahel olema kohustuslik.
- (26) Võimalikuks tuleks teha ka teabevahetus liikmesriigi pädeva asutuse või komisjoni ja kolmanda riigi ametiasutuste vahel, pidades silmas asjakohaseid kaitsemeetmeid. Selline teabevahetus peaks olema lubatud üksnes juhul, kui järgitakse põhiõigusi ja isikuandmete edastamist käsitlevaid asjaomaseid liikmesriigi ja liidu õigusnorme ning olemas on selle teabe saanud ametiasutuse luba. Komisjoni tuleks teavitada mis tahes käesoleva määruse alusel toimuvast teabevahetusest kolmandate riikidega.
- (27) Võttes arvesse kogutava teabe olemust ja deklarantide õiguspärast ootust, et nende isikuandmeid ja sularahasummat, mille nad on liitu toonud või liidust välja viivad, käsitatakse salajase teabena, peaksid pädevad asutused kindlustama piisavad kaitsemeetmed selleks, et isikud, kes soovivad teabele ligipääsu, hoiavad ametisaladust, ning kaitsma seda teavet volitamata juurdepääsu, kasutamise või edastamise eest. Kui käesolevas määruuses või siseriiklikus õiguses ei ole sätestatud teisiti – eelkõige seoses kohtumenetlusega –, ei tuleks teavet avalikustada ilma selle ametiasutuse loata, kes teabe sai. Käesoleva määruse kohaldamisala ulatuses isikuandmete kogumise, avaldamise, edastamise, teatavaks tegemise ja muu töötlemise suhtes peaks kehtima Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 95/46/EÜ⁶ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruuses (EÜ) nr 45/2001 sätestatud nõuded⁷.
- (28) Rahapesu andmebüroode tehtava analüüsi jaoks ja selleks, et võimaldada teiste liikmesriikide ametiasutustel kontrollida ja nõuda deklareerimiskohustuse täitmist,

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiv 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT L 281, 23.11.1995, lk 31).

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 45/2001 üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ühenduse institutsioonides ja asutustes ning selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT L 8, 12.1.2001, lk 1).

eeskätt seoses nende deklarantidega, kes on varem seda kohustust rikkunud, on vaja, et deklaratsioonis esitatud andmeid säilitatakse piisavalt pika aja jooksul, nii et pädevatel asutustel on võimalik uurimisi tulemuslikult läbi viia. Käesoleva määruse alusel toimuv isikuandmete töötlemise eesmärk on sama, mis on sätestatud direktiivis (EL) 2015/849. Selle direktiivi kohaselt tuleb rahapesu andmebüroodel säilitada andmeid, mille „kohustatud isikud“ on neile esitanud, viis aastat. Selleks et deklareerimiskohustuse täitmist tõhusalt kontrollida ja rakendada, tuleks deklaratsioonis esitatud andmete säilitamise aega ühtlustada, et see oleks vastavuses direktiivis (EL) 2015/849 kehtestatud tähtajaga.

- (29) Et julgustada nõuetest kinnipidamist ja hoida ära neist kõrvalehoidumist, peaks liikmesriigid kehtestama karistused deklareerimis- ja avalikustamiskohustuse täitmata jätmise eest. Karistusi tuleks kohaldada ainult käesolevas määruses ette nähtud deklaratsiooni esitamise või sularaha olemasolu avalikustamise kohustuse täitmata jätmise eest ning nende määramisel ei peaks arvesse võtma asjaomase sularahaga seotud võimalikku kuritegelikku tegevust, mille suhtes võib olla vaja läbi viia täiendav uurimine ja kohaldada meetmeid, mis ei kuulu käesoleva määruse kohaldamisalasse. Karistused peaksid olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad ning ei tohiks minna kaugemale, kui on vaja nõuete täitmise soodustamiseks.
- (30) Tagamaks, et ametiasutustel on võimalik kontrolle ühtlustatult läbi viia ning deklaratsioonide tulemuslikult töödelda, edastada ja analüüsida, tuleks komisjonile anda rakendamisevolitused võtta vastu deklareerimis- ja avalikustamisvormide näidised, määrata kindlaks ühtne riskijuhtimise raamistik, kehtestada tehnilised eeskirjad ja menetlustoimingud, deklaratsiooni esitamiseks ja teabevahetuseks ette nähtud vormide näidised ning eeskirjad ja vorm, mida tuleb kasutada komisjonile statistiliste andmete esitamiseks. See peaks hõlmama asjakohaste elektrooniliste süsteemide loomist. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011⁸.
- (31) Selleks et oleks võimalik kiiresti arvesse võtta tulevase muudatuse rahvusvahelistes standardites, nagu rahapesuvastase töökonna loodud standardid, või võtta meetmeid mõistega „sularaha“ hõlmamata likviidsete väärtuse säilitajate kasutamise kaudu käesolevast määrusest kõrvalehoidmise suhtes, tuleks komisjonile anda õigus võtta selle mõiste muutmiseks vastu õigusakte vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 290. On eriti oluline, et komisjon korraldaks oma ettevalmistava töö käigus asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid toimuksid kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega.⁹ Eelkõige selleks, et tagada võrdne osalemine delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on alati võimalik osaleda komisjoni eksperdirühmade koosolekul, kus arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.
- (32) Kuna käesoleva määruse eesmärke ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, kuid neid on võimalik paremini saavutada liidu tasandil, võttes arvesse rahapesu ja terrorismi rahastamise rahvusvahelist mõõdet ning siseturu eripärasid ja sellega seotud põhivabadusi, mida on võimalik täielikult ellu viia üksnes tagades, et liidu välispiiri

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisevolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

⁹ Viide ELT-le (L 123/1)

ületava sularaha suhtes ei kohaldata siseriikliku õiguse alusel liiga erinevaid eeskirju, võib liit võtta meetmeid kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega, mis on sätestatud Euroopa Liidu lepingu artiklis 5. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.

- (33) Käesolevas määruses austatakse põhiõigusi ja peetakse kinni Euroopa Liidu lepingu artiklis 6 sätestatud ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartas, iseäranis selle II jaotises kajastatud põhimõtetest.
- (34) Vastavalt määruse (EÜ) nr 45/2001 artikli 28 lõikele 2 on konsulteeritud Euroopa Andmekaitseinspektoriga, kes esitas oma arvamuse¹⁰,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1 *Reguleerimisese*

Käesoleva määrusega kehtestatakse süsteem liitu toodava või sealt välja viidava sularaha kontrollimiseks, millega täiendatakse direktiiviga (EL) 2015/849 ette nähtud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise raamistikku.

Artikkel 2 *Mõisted*

1. Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:
- a) „sularaha“ –
 - vääring;
 - I lisas osutatud vabalt kaubeldavad esitaja maksevahendid;
 - I lisas osutatud väärtuse säilitamiseks kasutatavad suure likviidsusega tooted;
 - I lisas osutatud ettemaksukaardid;
 - b) „liitu sisenemine ja sealt lahkumine või liitu toomine ja liidust välja viimine“ — liikumine territooriumilt, mis asub väljaspool ELi toimimise lepingu artikliga 355 hõlmatud territooriumi, kõnealuse lepingu artikliga 355 hõlmatud territooriumile, või liikumine selle lepingu artikliga 355 hõlmatud territooriumilt territooriumile, mis asub väljaspool kõnealuse lepingu artikliga 355 hõlmatud territooriumi;
 - c) „vääring“ — pangatähed ja mündid, mis on maksevahendina ringluses või mis on olnud maksevahendina ringluses ja mida võib veel finantsasutuste või keskpankade kaudu vahetada selliste pangatähtede ja müntide vastu, mis on maksevahenditena ringluses;
 - d) „vabalt kaubeldav esitaja maksevahend“ — maksevahend, mis ei ole vääring ja mis annab selle omanikule õiguse nõuda selle esitamisel rahasummat, ilma et ta peaks tõendama oma isikut või õigust sellele summale;
 - e) „väärtuse säilitamiseks kasutatavad suure likviidsusega tooted“ — tooted, mille väärtuse ja suuruse vaheline suhe on suur ja mida on võimalik kauplemisturgudel väheste tehingukuludega hõlpsasti vääringuks ümber vahetada;

¹⁰ ELT C ..., ..., lk ...

- f) „ettemaksukaart“ — mitte-nimeline kaart, millel hoitakse rahalist väärtust või rahalisi vahendeid ja mida saab kasutada maksetehingute tegemiseks, kaupade või teenuste saamiseks või vääringu tagasiostmiseks ja mis ei ole pangakontoga seotud;
 - g) „pädevad asutused“ – liikmesriikide tolliasutused või mis tahes muud liikmesriikide poolt käesoleva määruse kohaldamiseks volitatud asutused;
 - h) „saatjata sularaha“ — sularaha, mis on osa saadetest, kui selle sularaha omanik, saatja või saaja ei reisi koos saadetisega;
 - i) „kuritegelik tegevus“ — mis tahes tegevus, mis on loetletud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 lõikes 4;
 - j) „rahapesu andmebüroo“ — üksus, mis on loodud liikmesriigis direktiivi (EL) 2015/849 artikli 32 rakendamiseks.
2. Komisjonile antakse õigus võtta kooskõlas artikliga 14 vastu delegeeritud õigusakte I lisa muutmiseks, et võtta arvesse uusi suundumusi rahapesus või terrorismi rahastamises, mis on määratletud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 1 lõigetes 3, 4 ja 5, või parimaid tavasid rahapesu või terrorismi rahastamise ärahoidmiseks, või vältimaks seda, et kurjategijad kasutavad artiklites 3 ja 4 ette nähtud kohustuste täitmisest kõrvale hoidmiseks vabalt kaubeldavaid esitaja maksevahendeid, väärtuse säilitamiseks kasutatavaid suure likviidsusega tooteid, või ettemaksukaarte.

Artikkel 3 *Deklareerimiskohustus*

1. Iga liitu sisenev või liidust lahkuv füüsiline isik, kellel on kas pagasis või transpordivahendis kaasas sularaha väärtuses 10 000 eurot või enam, peab kõnealuse sularaha deklareerima selle liikmesriigi pädevale asutusele, mille kaudu ta liitu siseneb või liidust lahkub, ning võimaldama pädeval asutusel seda sularaha kontrollida. Deklareerimiskohustust ei peeta täidetuks, kui esitatud teave on ebaõige või mittetäielik või sularaha ei võimaldata kontrollida.
2. Lõikes 1 osutatud deklaratsioon peab sisaldama järgmisi andmeid:
 - a) deklarant, tema täielik nimi, aadress, sünniaeg ja -koht ning kodakondsus;
 - b) sularaha omanik, tema täielik nimi, aadress, sünniaeg ja -koht ning kodakondsus;
 - c) sularaha saaja, tema täielik nimi, aadress, sünniaeg ja -koht ning kodakondsus;
 - d) sularaha summa ja vorm;
 - e) sularaha majanduslik päritolu ja kasutamise eesmärk;
 - f) veoteekond;
 - g) transpordivahend.
3. Kõnealused andmed esitatakse kirjalikult või elektrooniliselt, kasutades vormi, mis on kehtestatud vastavalt artikli 15 punktile a. Deklaratsiooni kinnitatud koopia esitatakse nõudmise korral deklarandile.

Artikkel 4

Avalikustamiskohustus

1. Kui saatjata sularaha väärtuses 10 000 eurot või enam tuuakse liitu või viiakse sealt välja, võivad selle riigi pädevad asutused, mille kaudu sularaha liitu tuuakse või liidust välja viiakse, nõuda saatjalt või saajalt või nende esindajalt pärast riskianalüüsi tegemist avalikustamisdeklaratsiooni esitamist. Deklareerimiskohustust ei peeta täidetuks, kui esitatud teave on ebaõige või mittetäielik või sularaha ei võimaldata kontrollida.
2. Lõikes 1 osutatud avalikustamisdeklaratsioon peab sisaldama järgmisi andmeid:
 - a) deklarant, tema täielik nimi, aadress, sünniaeg ja -koht ning kodakondsus;
 - b) sularaha omanik, tema täielik nimi, aadress, sünniaeg ja -koht ning kodakondsus;
 - c) saatja, tema täielik nimi, aadress, sünniaeg ja -koht ning kodakondsus;
 - d) sularaha saaja või ettenähtud saaja, tema täielik nimi, aadress, sünniaeg ja -koht ning kodakondsus;
 - e) sularaha summa ja vorm;
 - f) sularaha majanduslik päritolu ja kasutamise eesmärk;
3. Kõnealused andmed esitatakse kirjalikult või elektrooniliselt, kasutades vormi, mis on kehtestatud vastavalt artikli 15 punktile a. Deklaratsiooni kinnitatud koopia esitatakse nõudmise korral deklarandile.

Artikkel 5

Pädevate asutuste volitused

1. Selleks et kontrollida, kas artiklis 3 sätestatud deklareerimiskohustus on täidetud, on pädevatel asutustel õigus kooskõlas siseriiklikes õigusaktides sätestatud tingimustega kontrollida füüsilisi isikuid, nende pagasit ja transpordivahendeid.
2. Artiklis 4 sätestatud avalikustamiskohutuse täitmise tagamiseks on pädevatel asutustel õigus kooskõlas siseriiklikes õigusaktides sätestatud tingimustega kontrollida mis tahes saadetist, mahutit või transpordivahendit, mis võib sisaldada saatjata sularaha.
3. Kui artiklis 3 ette nähtud kohustust või artiklis 4 sätestatud avalikustamiskohustust ei ole täidetud, koostavad pädevad asutused omal algatusel kirjalikult või elektrooniliselt deklaratsiooni, mis sisaldab võimalikult suures ulatuses artikli 3 lõikes 2 või artikli 4 lõikes 2 loetletud andmeid.
4. Kontroll põhineb eelkõige riskianalüüsil ning selle eesmärk on tuvastada ja hinnata riske ning töötada välja vajalikud vastumeetmed ja see toimub ühise riskijuhtimise raamistikus vastavalt artikli 15 punktis b sätestatud kriteeriumidele.

Artikkel 6

Künnisest allapoole jäävad summad

1. Kui pädevad asutused avastavad, et füüsiline isik siseneb liitu või lahkub liidust sularahasummaga, mis jääb allapoole artiklis 3 osutatud künnist, ja kui riskianalüüsi tegemise tulemusel ilmnevad märgid selle kohta, et sularaha on seotud kuritegeliku

tegevusega, talletavad nad selle asjaolu ning kõnealuse isiku täieliku nime, aadressi, sünniaja ja -koha, kodakondsuse ning andmed kasutatud transpordivahendi kohta.

2. Kui pädevad asutused avastavad, et liitu tuuakse või liidust viiakse välja saatjata sularaha saadeti summas, mis jääb allapoole artiklis 4 osutatud künnist, ja kui riskianalüüsi tegemise tulemusel ilmnevad märgid selle kohta, et sularaha on seotud kuritegeliku tegevusega, talletavad nad selle asjaolu ning saatja, ettenähtud saaja või nende esindaja täieliku nime, aadressi, sünniaja ja -koha, kodakondsuse ning andmed kasutatud transpordivahendi kohta.

Artikkel 7

Sularaha ajutine kinnipidamine pädevate asutuste poolt

1. Pädevad asutused võivad kooskõlas siseriiklikes õigusaktides sätestatud tingimustega sularaha haldusotsuse alusel ajutiselt arestida ja kinni pidada, kui:
 - a) artiklis 3 või 4 ette nähtud kohustust ei ole täidetud; või
 - b) on märke selle kohta, et sularaha on seotud kuritegeliku tegevusega, olenemata asjaolust, kas seda kannab kaasas füüsiline isik või liikus see saatjata.
2. Lõikes 1 osutatud haldusotsusele tuleb lisada põhjendused, see tuleb edastada isikule, keda otsus selle tegemise ajal puudutab, ja otsuse suhtes peab olema võimalik kohaldada tõhusat õiguskaitsevahendit vastavalt siseriiklikes õigusaktides ette nähtud menetlusele.
3. Sularaha ajutine kinnipidamine peab rangelt piirduma ajaga, mida pädevad asutused vajavad selleks, et teha kindlaks, kas juhtumi asjaoludest lähtudes tuleb sularaha jätkuvalt kinni pidada. Sularaha ajutise kinnipidamise maksimaalne aeg sätestatakse siseriiklikes õigusaktides; see ei tohi olla pikem kui 30 päeva. Kui selle aja jooksul ei otsustata, et sularaha tuleb jätkuvalt kinni pidada või kui leitakse, et juhtumi asjaoludest lähtudes ei ole alust seda enam kinni pidada, tehakse sularaha kohe deklarandile kättesaadavaks.

Artikkel 8

Teabe andmine rahapesu andmebüroole

1. Pädevad asutused talletavad teabe, mille nad on saanud artiklite 3 ja 4, artikli 5 lõike 3 ja artikli 6 alusel, ning edastavad selle vastavalt artikli 15 punkti c kohastele tehnilistele eeskirjadele selle liikmesriigi rahapesu andmebüroole, kus teave saadi.
2. Lõikes 1 osutatud teave edastatakse võimalikult kiiresti ning mitte hiljem kui üks kuu pärast kuupäeva, mil see saadi.

Artikkel 9

Pädevate asutuste ja komisjoni vaheline teabevahetus

1. Iga liikmesriigi pädev asutus edastab kõigi teiste liikmesriikide pädevatele asutustele elektrooniliselt järgmise teabe:
 - a) artikli 5 lõike 3 alusel omal algatusel koostatud deklaratsioonid;
 - b) artikli 6 alusel saadud andmed;

- c) artikli 3 või 4 alusel esitatud deklaratsioonid, juhul kui on märke selle kohta, et sularaha võib olla seotud kuritegeliku tegevusega;
 - d) anonüümseks muudetud riskiteave ja riskianalüüside tulemused.
- 2. Kui on märke selle kohta, et sularaha on seotud kuritegeliku tegevusega, mis võib kahjustada liidu finantshuve, edastatakse lõikes 1 osutatud teave ka komisjonile.
 - 3. Pädev asutus edastab lõigetes 1 ja 2 osutatud teabe vastavalt artikli 15 punkti c kohastele tehnilistele eeskirjadele, kasutades artikli 15 punktis d ette nähtud vormi.
 - 4. Lõigetes 1 ja 2 osutatud teave edastatakse võimalikult kiiresti ning mitte hiljem kui üks kuu pärast kuupäeva, mil see saadi.

Artikkel 10 *Teabevahetus kolmandate riikidega*

- 1. Liikmesriigid või komisjon võivad vastastikuse haldusabi raames anda kolmanda riigi pädevale asutusele allpool olevat teavet, juhul kui on olemas selle pädeva asutuse luba, kes deklarendilt või tema esindajalt teabe sai, tingimusel et teabe andmine on kooskõlas kolmandatele riikidele isikuandmete edastamist käsitlevate asjaomaste siseriiklike ja liidu õigusnormidega:
 - a) artikli 5 lõike 3 alusel omal algatusel koostatud deklaratsioonid;
 - b) artikli 6 alusel saadud andmed;
 - c) artikli 3 või 4 alusel esitatud deklaratsioonid, kui on märke selle kohta, et sularaha on seotud rahapesu või terrorismi rahastamisega.
- 2. Liikmesriigid teatavad komisjonile lõikes 1 osutatud mis tahes teabevahetusest.

Artikkel 11 *Ametisaladus, konfidentsiaalsus ja andmeturve*

- 1. Pädevad asutused tagavad artiklite 3, 4 ja 6 alusel saadud andmete kaitse.
- 2. Kogu pädevate asutuste poolt talletatud teabe suhtes kehtib ametisaladus.

Artikkel 12

Isikuandmete kaitse ja säilitamise aeg

- 1. Pädevad asutused tegutsevad artiklite 3, 4 ja 6 alusel saadud isikuandmete vastutavate töötajateks.
- 2. Käesoleva määruse alusel töödeldakse isikuandmeid üksnes kuritegevuse ennetamise ja selle vastu võitlemise eesmärgil. .
- 3. Isikuandmetele, mis on saadud artiklite 3, 4 ja 6 alusel, pääsevad ligi üksnes pädevate asutuste selleks volitatud töötajad ja neid andmeid kaitstakse nõuetekohaselt igasuguse

volitamata ligipääsu või edastamise eest. Kui artiklites 8, 9 ja 10 ei ole ette nähtud teisiti, ei või neid andmeid avaldada ega edastada ilma selle pädeva asutuse sõnaselge loata, kes andmed algselt sai. Seda luba ei ole aga vaja juhul, kui pädevatelt asutustelt nõutakse nende andmete avaldamist või edastamist asjaomases liikmesriigis kehtivate õigusnormide alusel, eelkõige seoses kohtumenetlusega.

4. Rahapesu andmebürood ja pädevad asutused säilitavad artiklite 3, 4 ja 6 alusel saadud isikuandmeid viie aasta jooksul pärast kuupäeva, mil need saadi. Selle ajavahemiku möödumisel need andmed kustutatakse või muudetakse anonüümseks.

Artikkel 13

Karistused nõuete täitmata jätmise eest

Iga liikmesriik kehtestab karistused, mida kohaldatakse artiklis 3 ja 4 sätestatud deklareerimiskohustuse täitmata jätmise eest. Need karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

Artikkel 14

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artikli 2 lõikes 2 osutatud delegeeritud aktide vastuvõtmise õigus antakse komisjonile määramata tähtajaks alates*
3. Euroopa Parlament või nõukogu võib artikli 2 lõikes 2 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.
4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon iga liikmesriigi määratud ekspertidega kooskõlas 13. aprillil 2016. aastal välja antud paremat õigusloomet käsitlevas institutsioonidevahelises kokkuleppes sätestatud põhimõtetega.
5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.
6. Artikli 2 lõike 2 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel võib seda tähtaega kahe kuu võrra pikendada.

Artikkel 15

Rakendamisvolituste andmine

Komisjon võtab rakendusaktidega vastu meetmed, et tagada kontrollide ühtne kohaldamine pädevate asutuste poolt, sealhulgas:

* Põhiõigusakti jõustumise kuupäev või muu seadusandja määratud kuupäev.

- a) artikli 3 lõikes 3 ja artikli 4 lõikes 3 osutatud deklaratsiooni- ja avalikustamisvormi näidised;
- b) artikli 5 lõikes 4 osutatud ühise riskijuhtimise raamistiku kriteeriumid;
- c) artiklite 8 ja 9 kohased tehnilised eeskirjad teabe vahetamiseks, sealhulgas asjakohase elektroonilise süsteemi loomine;
- d) artikli 9 lõikes 3 osutatud teabe edastamise vormi näidis;
- e) eeskirjad ja vorm, mida liikmesriikidel tuleb kasutada komisjonile deklaratsioonide ja rikkumiste kohta anonüümseks muudetud statistiliste andmete esitamisel vastavalt artiklile 17.

Kõnealused rakendusaktid võetakse vastu artikli 16 lõikes 2 osutatud kontrollimenetluse kohaselt.

Artikkel 16 *Komiteemenetlus*

- 1. Komisjoni abistab sularaha kontrollikomitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
- 2. Käesolevale lõikele osutamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

Artikkel 17 *Käesoleva määruse rakendamise seotud teabe edastamine*

- 1. Hiljemalt kuus kuud pärast käesoleva määruse kohaldamise kuupäeva esitavad liikmesriigid komisjonile järgmise teabe:
 - a) artikli 2 lõike 1 kohaste pädevate asutuste nimekiri;
 - b) üksikasjalik teave artikli 13 alusel kehtestatud karistuste kohta;
 - c) anonüümseks muudetud statistilised andmed deklaratsioonide, kontrollide ja rikkumiste kohta, kasutades vormi, mis on kehtestatud vastavalt artikli 15 punktile e.
- 2. Liikmesriigid teatavad komisjonile kõikidest hilisematest muudatustest lõike 1 punktides a ja b osutatud teabes hiljemalt ühe kuu jooksul pärast kõnealuste muudatuste jõustumist.
Lõike 1 punktis c osutatud teave tuleb komisjonile esitada vähemalt iga kuue kuu tagant.
- 3. Komisjon teeb lõike 1 punktis a osutatud teabe ja mis tahes hilisemad lõike 2 kohased muudatused kõnealuses teabes teatavaks kõikidele teistele liikmesriikidele.

Artikkel 18 *Hindamine*

Komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande käesoleva määruse kohaldamise kohta viie aasta jooksul pärast määruse jõustumist ning edaspidi iga viie aasta järel.

Artikkel 19 *Määrus (EÜ) nr 1889/2005*

Määrus (EÜ) nr 1889/2005 tunnistatakse kehtetuks.

Viiteid kehtetuks tunnistatud määrusele käsitatakse viidetena käesolevale määrusele ja neid tuleb lugeda II lisas esitatud vastavustabeli kohaselt.

Artikkel 20
Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates^{*}

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel

Nõukogu nimel

president

eesistuja

^{*} Kaks aastat pärast põhiõigusakti jõustumist või muud seadusandja määratud kuupäeva.